

NAMN ATT MINNAS

ERNST MICHANEK

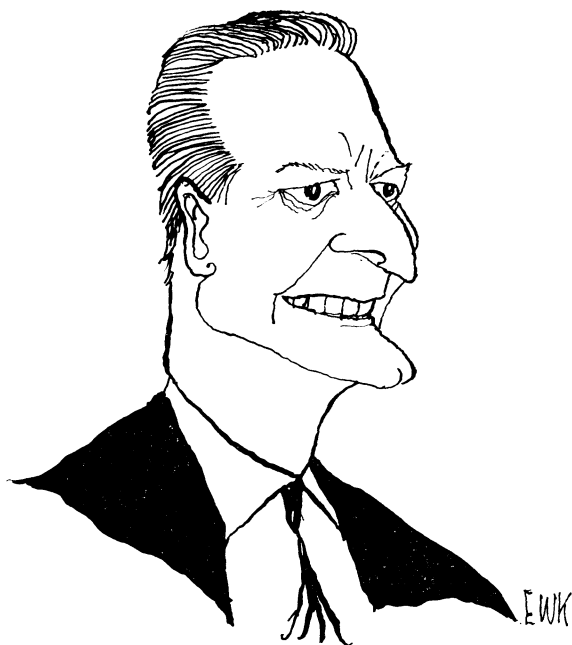
I den mer eller mindre saligt hädan- gångna tidskriften OBS! förekom år 1949 en mycket uppmärksamrad följetong, som bar rubriken "Politrukerna, statsförvaltningens objudna gäster". Det var, berättade tidskriften i fråga, när den socialdemokratiska skörde- tiden på sommaren 1945 tog sin bör- jan, som ett antal unga skördearbetare på partiledningens begivande började tränga in i departement och verk. Till en början gick de unga herrarna mes- tadels under benämningen *sakkun- niga*. Deras formella uppgift var näm- ligen att syssla med frågor, som de till synes saknade utbildning för eller för- utsättningar i övrigt att bedöma. I rea- liteten var emellertid naturligtvis deras främsta åliggande att medverka till den öppna eller förtäckta socialise- ring, som nu skulle ta sin början. Till följd av omständigheterna fick sociali- seringen uppskjutas, men så till vida var de sakkunnigas strävan inte för- gäves som deras egen sakkunskap framgångsrikt socialiserats. Den är numera nationens egendom i den me- ningen att de flesta av dem efterhand fått mer eller mindre ordinarie stat- liga befattningar.

Så långt den obekväma OBS! När man nu blickar tillbaka på händelser- nas utveckling sedan dess, kan man inte annat än tycka att det fräna an- grepp på förvaltningens politisering, som politrukserien innebar, var be- rättigat. Socialdemokratien har mål- medvetet infiltrerat den fordom obe- roende och självständiga svenska för- valtningssapparaten och systematiskt

sökt besätta nyckelposterna med sina förtroendemän. Det kan knappast för- våna, när det gäller ett parti, som lyckats hålla sig vid makten praktiskt taget oavbrutet i tre decennier, men det hindrar inte att det är en osund utveckling, som underminerar ämbets- mannakårens objektivitet och som nu mer än någonsin måste bekämpas.

Å andra sidan måste även den, som inte stod främmande för politrukse- riens tillkomst och utformning, med- ge att åtskilliga av de till en början så föga sakkunniga experterna blivit skickliga och nitiska tjänstemän. Ef- tersom — vilket många gånger på- pekats — den naturliga karriären för ambitiösa socialdemokrater till skill- nad från deras borgerliga motsvarig- heter är politiken, har det inte sak- nats begåvningar bland politrukerna och statsförvaltningen är en god skola. Vad de unga herrarna den gången inte kunde, har de på statens bekostnad blivit utbildade till och många har ut- nyttjat sina lärdomar väl. Utan att ett ögonblick släppa den politiska mål- sättningen ur sikte har de förvandlats till dugande administratörer. De är med andra ord på en gång goda socia- lister och goda ämbetsmän. Det är onekligen en farlig kombination, men man får i rättvisans tjänst tillstå att om man inte anlägger de allra kras- saste synpunkter den dock är att före- dra framför kombinationen goda so- cialister och dåliga ämbetsmän.

Det finns för all del sådana också, som den uppmärksamme läsaren av "Namn att minnas" inte gärna kunnat

undgå att lägga märke till. Men låt oss denna gång hålla oss till den förra kategorin: goda socialister och goda ämbetsmän. En utmärkt företrädare för den är exempelvis generalsekretärer Ernst Michanek.

Han förekom redan i OBS! politrukserie, dock i största blygsamhet. Han var på den tiden en mindre — och därför enligt OBS! också mindre anstötlig — storhet i socialdepartementet, där han betraktades som dåvarande e. byråchefens, sedermera statssekreteraren Per Eckerbergs man får väl säga vänstra hand. Michanek, som tillhörde den socialistiska akademikerfalangen i Uppsala — han har varit ordförande i Laboremus — kom till socialdepartementet 1948 som "sekreterare" efter att ha varit medarbetare i AT 1944—46 och 1946—47 anställd på ABA:s och SAS' pressavdelning. Michanek är bror till den förträfflige journalist som på den gamla goda tiden i ST med jämna mel-

lanrum brukade göra sig löjlig över Reglerings-Sverige. Den yngre brodern tog däremot — åtminstone till en början — Reglerings-Sverige på blodigaste allvar och ansågs höra till de mera trovissa, fanatiska och klasskamps-medvetna av de unga politrukerna. Utmärkande för hans inställning på den tiden var att han lär ha hyst en principiellt betingad motvilja mot offentliga spektakel med hänsyn till att därvid endast avhandlades överklassens interna förhållanden — det var som man märker innan den nyaste dramatiken gjort sitt genombrott. I gengäld hade han inget emot att själv författa kupletter till departementets personalfester, vilka väl kunde förmodas avhandla de interna förhållandena inom den departementala underklassen av statssekreterare, e. byråchefer, sakkunniga och sekreterare.

Därmed vare hur som helst: inom denna underklass gjorde han en snabb karriär. Efter att ha blivit sakkunnig

blev han mycket riktigt byråchef och var naturligtvis självskriven att när Per Eckerberg år 1956 utsågs till landshövding i Linköping efterträda denne som statssekreterare. Under tiden hade han hunnit med att utge "Socialboken" och "Sjukförsäkring för alla" samt att vara medlem av Sveriges delegation till FN:s ekonomiska och sociala råd, där han erhöll en internationell finslipning, som varit honom till stor nytta i de många internationella uppdrag han sedermera fått. Som statssekreterare i socialdepartementet anses han ha varit mycket skicklig. Som bevis anförs gärna att han icke blott författade ATP-propositionen utan också lyckades förmå sin dåvarande chef Torsten Nilsson väl inte att läsa propositionen i dess helhet, men åtminstone att tillägna sig så mycket av dess huvudpunkter att han kunde tala om den halvannan timma i riksdagen under bästa TV-tid.

När Torsten Nilsson år 1962 övertog utrikesdepartementet ansågs det också att han skulle få svårt att reda sig utan Michanek och både då och vid senare tillfällen har Michaneks namn varit på tal i samband med kabinetssekreterarposten. Han har också förekommit i diskussionen kring vissa ambassadörsposter. Men till mångas förvåning åtog han sig i stället förra året den till synes föga tack samma uppgiften att försöka rädda det konkursbo med namnet NIB, som efterlämnats av Arne Björnberg — en företrädare för den andra kategorin av politruker. Ingen kunde säga annat än att valet av Michanek till generalsekreterare och chef för NIB var gott. Han är ur flera olika synpunkter kvalificerad för denna befattning: han har stor administrativ erfarenhet och kunnighet, han är numera väl förtrogen med internationella förhållanden

och har förvärvat sig goda språkkunskaper och ett smidigt sätt. Det enda förvånansvärda var att Michanek så att säga ville ha NIB. Förklaringen fick man i någon mån när Michanek i ett anförande i samband med ett "rådslag" mellan SAP och LO i början av detta år levererade en nedgörande kritik av den splittrade u-hjälpsapparaten och helt sonika förklarade att NIB borde avskaffas. Helt nyligen har framlagts en proposition — på vilken Michanek i hög grad torde ha satt sin personliga prägel — där det föreslås att NIB från och med den 1 juli detta år skall ersättas med ett stort centralt ämbetsverk för omväxlings skull kallat SIU — styrelsen för internationell utveckling. Det nya verket, som skall stå under ledning av en generaldirektör i spetsen för en styrelse av "lekmannatyp", förutsätts få väsentligt vidgade befogenheter i förhållande till NIB.

Generaldirektör och verkschef, det är gott och väl. Men även SIB kommer enligt den planerade nya konstruktionen inte att självständigt kunna administrera biståndsverksamheten, utan kommer att i väsentliga avseenden allttjämt vara beroende av utrikes-, finans- och handelsdepartementen. Det återstår att se hur länge Ernst Michanek kommer att nöja sig med den relativt kringskurna ställning, som väntar honom om han, vilket alla förmodar, blir det nya verkets chef. Man har en känsla av att biståndsverksamheten allvarligt fängslat och engagerat honom, att han vill tillse att den blir förnuftigt organiserad och får en ordentlig start. Men man har också en känsla av att när detta pionjärbete är utfört, han inte skulle ha något emot att gå vidare till än större och självständigare uppgifter.

G. U.